

Pintar per metres quadrats?

Palau Ferré i els drets dels artistes

Francesc Marco-Palau, doctor en Història

Pot un pintor ser obligat a pintar per metres quadrats? Això és el que es preguntaven molts l'endemà d'aquell fatídic 16 de maig de 1974 en què el Tribunal Suprem va fer pública la sentència definitiva d'un dels plets més curiosos de l'art català del segle xx.

Per contextualitzar la sentència cal que ens remuntem a una dècada enrere, als primers anys seixanta, en el moment en què el pintor, escultor i ceramista Maties Palau Ferré (1921-2000) torna de París, després d'uns anys vivint a la capital francesa.

Així, als anys cinquanta, després d'estudiar a l'Escola Superior de Belles Arts Sant Jordi de Barcelona, presenta les primeres mostres individuals i col·lectives a la capital catalana i a Madrid, i participa en diverses de les edicions dels Salons d'Octubre, fets que el situen dins del panorama artístic de la postguerra i la represa junt amb les exposicions parisenques que el consoliden com un dels noms emergents de l'art català del moment.

La signatura d'un contracte

Al tornar de París, dèiem, quan Palau Ferré s'instal·la de nou al seu Montblanc paisatgístic, un empresari del món de la construcció li proposa convertir-se en el seu marxant i signen un contracte pel qual, teòricament, el constructor li vendrà uns terrenys i xalets a canvi d'algunes de les seves obres d'art.

Quan se n'assabenta, la premsa felicita l'artista per una decisió com aquella ja que no tots els pintors poden dir que el seu art pugui equiparar-se a la moneda de curs corrent. De l'alegria inicial es passa a una estranyesa creixent, so-

bretot a mesura que passen els anys i els quadres, però sembla que el contracte no finalitza.

És llavors quan l'artista descobreix certes clàusules que no deixaven de ser, com a mínim, discutibles, com per exemple el baix preu –i inamovible– a partir del qual es calculava cada quadre, sense tenir present que la cotització de l'artista cada vegada pujava més; el preu que s'havia establert pels terrenys i els xalets; la titularitat real d'aquelles finques, que no eren estrictament de l'empresari; unes càrregues que suportaven les cases, que resulta que estaven hipotecades i eren de renda limitada subvencionada; i la impossibilitat de l'artista de poder vendre o exposar sense el consentiment de l'empresari.

Sense voler entrar en la legitimitat o no de cadascun d'aquests elements, el fet és que artista i empresari no van posar-se d'acord per rescindir el contracte i la qüestió va acabar en mans de la justícia. Després de dues instàncies judicials prèvies, aquell 16 de maig de 1974 les metafòriques balances de la deessa Themis, a través del Tribunal Suprem, van trencar les il·lusions pictòriques d'un artista d'esperit cistercenc.

Més de quaranta metres de tela

La sentència no donava lloc a dubtes. Per acabar el contracte i desfer els lligams entre empresari i artista, al pintor

Cartell ideat per a la Federació Catalana de Voluntariat Social, 1989

Arlequí. Ceràmica de Maties Palau Ferré. Col·lecció particular

li faltava encara entregar olis fins a 42 metres quadrats pintats. Si ho feia, se suposa que acabarien tots els seus maldecaps. Tot i que, en el seu cas, aquest en seria just l'inici. Com pot un artista estar obligat a pintar per metres quadrats? Els artistes, com els poetes o els escriptors, creen a partir d'impulsos, d'estímuls, de sentiments i de passió. Volen descriure el món, o interpretar-lo, mitjançant del seu propi pensament, a través de la seva subjectivitat. Quants poemes hauria de recitar un rapsode perquè fossin equivalents a tants metres de pintura? És molt difícil posar portes i murs a la creativitat, o intentar esprémer la ment com si es tractés d'un ofici mecànic, com si parléssim d'una cadena de muntatge.

La sentència podia ser externament vàlida, però espiritualment era molt poc eficaç. Fos com fos, Palau Ferré va complir-la. Va idear grans quadres a l'oli, amb unes figures femenines pensatives, potser tristes, rememorant el passat o repensant el present. Amb l'entrega de les obres, el 1975, Palau Ferré es deslliuraria d'aquella pesada llosa que l'acompanyava i en limitava l'espirit creatiu.

El desengany que havia patit, però, el conduirà a reivindicar la llibertat dels artistes i a voler superar el món artístic de galeries, subhastes i especulació. El mecanisme no passaria desapercebut. Des d'aleshores, i al llarg de la dècada

següent, deixaria d'exposar i aniria cremant bona part dels quadres que ell seguiria pintant, perquè era pintor, i tenia la necessitat de continuar plasmant aquelles figures d'ulls ametllats a les seves teles.

En paral·lel, i els anys posteriors, diverses de les seves pintures serien plasmades en cartells d'ONG, de cara a consolidar campanyes i iniciatives a favor de la pau, la llibertat, la solidaritat i la cooperació.

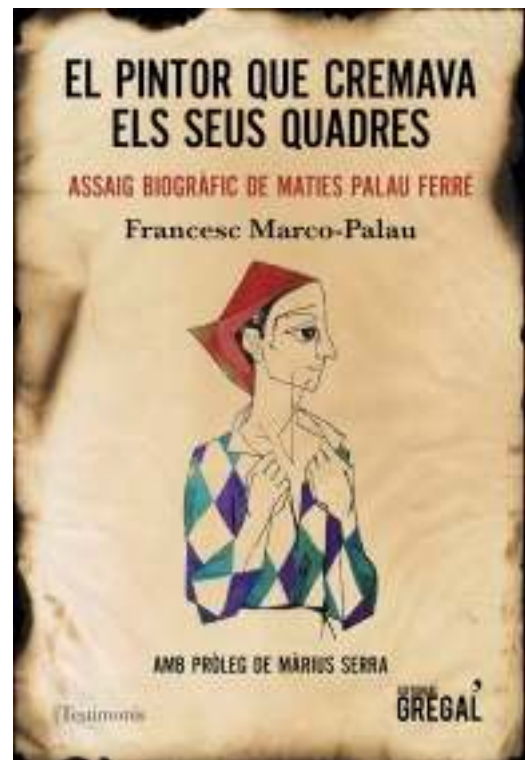
Els drets dels artistes

El cas de Maties Palau Ferré és un exemple d'allò que sovint succeeix quan s'interrelacionen visions contraposades del món i la realitat: l'idealisme i la visió romàntica dels artistes, amb la concepció monetària i materialista d'altres. Així mateix, casos desafortunats com el descrit, no han d'invalidar la importància que històricament ha tingut el mecenatge al nostre territori, que sovint ha ajudat a impulsar projectes culturals destacats.

En aquest marc, i tot i els anys passats des d'aleshores, és important garantir que els artistes disposin també avui d'una legislació que tingui en compte les peculiaritats del seu àmbit, i poder aprofundir en els seus drets laborals i intel·lectuals. Perquè l'art, per ser-ho, necessita també llibertat, a més de creativitat i inspiració. **LT**

Noia amb colom. Tinta xinesa sobre paper-tela. Maties Palau Ferré. Col·lecció particular

Portada del llibre publicat el març del 2019